

Казки про жадібність

Два з торби

Два з торби

Жили собі чоловік та жінка, і були вони дуже бідні. От чоловік пішов і роздобув десь мішок зерна та й каже жінці:

— Оце піду у млин молоти.

Та й пішов. Поніс у млин те зерно та й оставив там. Аж ось розходився великий вітер. Поламав ступи і млин розвалив, і розвіяв все борошно. Прийшов дід за борошном, побачив, що таке лихо, та й вернувся до жінки за порадою, що його робити. Вирішили позивати Вітра.

Пішов дід позивати Вітра, знайшов його та й каже:

— Коли ти мос борошно розсипав, то тепер скажи, що його робити, що тепер я сиджу голодний. Вітер і каже:

— Не журися, діду! Ось на тобі барило, та тільки як вийдеш у поле, так не кажи «барило, барило, розсипся», бо буде тобі велике горе. А як прийдеш додому, тоді й скажи, буде в тебе все тоді.

Вийшов дід од Вітру та й думає: «Нащо він дав мені це барило? Що ж мені з його за толк? А давай скажу «барило, барило, розсипся». Сказав. Барило взяло та й розсипалося. Розсипалося барило, і дід перелякався: утворилася перед дідом хороша хатка з усадьбою й ставком. Дід зрадів та й швидче: «Барило, барило, зсипся». Барило зсипалося. Він узяв його на плечі та й пішов далі.

Іде та й іде, надворі вже поночіє, а додому ще далеко. Дивиться, коли стоїть хата маленька, заходить туди, коли там живе сама баба. Він упросивсь до неї переночувати. Баба його пустила. Лягать стали. От пін і каже:

— Оце ж, бабусю, я кладу барило, так ви ж не кажіть «барило, барило, розсипся», а то буде вам багато горя.

— Та нащо б я його займала?! Кладіть.

Ліг той чоловік та й заснув. Баба підслухала, що він снить, нишком підійшла до барила та й каже:

— Барило, барило, розсипся!

Барило розсипалось, і перед нею зробилась та сама усадьба, що і перед дідом.

— Ага,— каже баба,— підожди ж, я тебе обдурю.

Звеліла вона тому барилові зсипатись, взяла та й заховала його у свою скриню, а замість його поклала своє барило.

От вранці встав той чоловік, взяв своє барило та й пішов додому. Приходить додому та й каже:

— Ану лиш, жінко, іди скликай сусідів дивитись на диво.

— Та яке ж там диво? — жінка каже.— Може, там ще нічого й не буде, а ти скликати.

— Та кажу ж тобі — скликай, бо я ходив Вітра позивати, так Вітер мені дав таке барило, що як звелю я йому розсипатись, то ми будемо иайбагатші.

Пішла жінка поскликкала сусідів. Насходилося повна хата. От чоловік тоді і каже:

— Барило, барило, розсипся! Барило не розсипається. Він знову:

— Барило, барило, розсипся!

Не розсипається. Він втретє — і знов нічого. Здивувався чоловік: «Що за okazія! Одурих мене Вітер. Піду знову позивати Вітра».

Пішов, найшов Вітра та й каже:

— Що ж ти мене одурих: дав таке барило, що з його нічого не вийшло. Давай мені що-небудь таке, щоб було мені з чого жити.

Вітер і каже:

— Та й дурний же ти, діду. Я ж тобі казав, як вийдеш у поле, то не кажи: «Барило, барило, розсипся». Ну, добре,— каже Вітер,— на тобі шматок полотна, тільки знову, як вийдеш у поле, не кажи: «Шматок, шматок, розкотися». А скажеш тоді, як прийдеш додому.

— Та ні,— каже дід,— цей раз вже не скажу.

Взяв той шматок та й пішов додому. Вийшов у поле та й думає: «А дай лишень скажу «шматок, шматок, розкотися»,— що воно тут буде?»

Сказав «шматок, шматок, розкотися». Як тільки він це сказав, перед ним стали всякі лавки з усякою всячиною. Дід зрадів:

— Аж оце буде диво сусідам! Як прийду додому, так ще більше накликаю, чим учора.

Звелів він тому шматкові скотитися, взяв під плече та й пішов додому.

Іде та й іде, вже стало над вечір хилитися, а додому ще далеко. «Що це,— дума дід,— за okazія така. Не хотілось мені заходити ночувати з шматком полотна, а прийдеться».

Мусив дід знову заходити до тії баби ночувати. Увійшов у хату та й каже:

— Оце, бабусю, як я ляжу спати, то ви не кажіть «шматок, шматок, розкотися».

— Та нащо б я його казала.

Тільки той чоловік заснув, а баба до шматка та й каже тихенько:

— Шматок, шматок, розкотися!

Тільки та баба сказала, як перед нею стали багаті лавки з усякою всячиною. Каже баба:

— Знов я тебе одурю, чоловіче!

Звеліла тому шматкові скотитися, заховала його мерщій в скриню, а натомість поклала свій.

От уранці встав той чоловік, взяв свій шматок та й спішить додому. Прийшов, а баба вже й не радіє тому, що приніс од Вітру шматок полотна, думає, що вп'ять буде таке, як з барилом. А чоловік їй велить іти скликати сусідів знову. Баба довго не хотіла, а потім таки пішла, наклікала сусідів, посходились люди в хату і ждуть, що буде. А чоловік виніс шматок полотна та й каже:

— Ану, дивіться, що воно буде, як скажу «шматок, шматок, розкотися».

Сказав він раз — лежить шматок, сказав удруге — лежить шматок.

— Тьфу,— каже дід,— і що воно за okazія, що Вітер мене дурить та й дурить. Піду ще раз Вітра позивати.

Пішов у поле, знайшов Вітра та й каже:

— Дав ти мені барило, дав ти мені шматок полотна, а нічого й досі в мене немає, який був бідний, такий і єсть. Тільки жінка ще дужче лає, що пропав наш клунок борошна.

— Ну, нічого,— каже Вітер,— я твоєму горю поможу. На тобі цю корову, тільки як ітимеш додому, то не кажи «корово, корово, розложися», а потім не заходь до тії баби ночувати, що ті рази заходив.

— Е, ні,— каже дід.— Далєбі не зайду за цим разом ночувати до баби, поведу корову прямо додому.

Вивів ту корову у поле та й каже;

— Що він мені дав цю корову?! Годувати в мене нічим, що я з нею буду робити? А дай лишень скажу «корово, корово, розложися».

Не встиг він те сказати, як перед ним утворився панський двір з розкішними хоромами.

— Аж оце,— каже дід,— зроблюся я паном. Таки Вітер не збрехав!

Звелів він тій корові зложитися, налігав її та й іде далі.

Іде та й іде, іде та й іде, а надворі вже й ніч наступає, а хати того чоловіка ще й не видно. Думає: «Що ж його робити? Зайти до баби ночувати, так коли б ще не одурила. Іти ж додому — боюся, щоб часом не напали розбишаки та й не одняли корови моєї. Мабуть, таки зайду до баби та заночую».

Зайшов до баби у двір, прив'язав корову до ясел там, де стоїть і бабина корова, а сам пішов у хату до баби проситись переночувати та й каже:

— Ото, бабо, поставив я коло ясел корову, так ви не йдіть де неї і не кажіть «корово, корово, розложися».

— Та ні,— каже баба,— нащо б я казала.

Ліг той чоловік спати. Тільки він заснув, а баба нишком вийшла з хати та й каже:

— Корово, корово, розложися!

Корова розложилася. Гляне баба — аж перед нею стоїть панський будинок. Баба зраділа та мерщій звеліла тій корові зложитися. Одв'язала ту корову, одвела в свою загороду та й заховала, а свою корову такої ж масті поставила до ясел. Увійшла нишком в хату та й лягла собі спати.

Прокинувся той чоловік уранці, дивиться: баба ще спить. «Ну,— думає,— не ходила ще баба до корови. Піду ж я мерщій налигаю та буду йти додому». Взяв корову та й спішить додому. «Аж оце,— думає,— здивую всіх сусідів». Прийшов він додому та мерщій на жінку гукає:

— А йди, лишень, жінко, скликай сусідів, нехай подивляться, чим мені Вітер заплатив за клунок борошна.

Жінка сердиться та лає його, що він і сам не робить, і їй заважа. А він все-таки велить їй скликати сусідів.

Скликала жінка сусід, насходилася повна хата. Як посходились люди, тоді той чоловік увів корову та й каже:

— Корово, корово, розложися!

Сказав він раз, сказав удруге — стоїть корова, як і була.

— Ні, видко таки Вітер хоче мене обдурити,— каже дід. Одвів ту корову в загороду та й зажурився: «Що його робити?

Корова є — годувати нічим. Піду знову Вітра позивати». Пішов він у поле, найшов Вітра та її каже:

— Ну, це вже як хоч, а я буду тебе позивати.

— Оце! — каже Вітер.— Хіба я тобі й досі не заплатив за той клунок борошна?

— Та чим же ти мені заплатив? — каже дід.— Барилом чи шматком полотна? Усе те, що ти мені казав — брехня.

— Ну,— каже Вітер,— оце останній раз даю тобі торбу. Щоб ти до мене більше не приходив. Бери оцю торбу, та як вийдеш у поле, то не кажи, що «два з торби», бо буде тобі багато горя.

— Та цур йому! Я на неї і дивитись не буду, поки додому не донесу.

Взяв він ту торбу та й пішов додому. Вийшов у поле та й каже: «А дай лишень я скажу «два з торби».

Не вспів він це сказати, як з торби вискочило якихсь два чоловіки і почали його бити. Як дід не кричав, як не просив їх — не перестають вони бити. От він і думає: «А давай я гукну «два в торбу». Чи не послухають мене?»

Не вспів він це сказати, як ті два вскочили в торбу. Взяв він тоді ту торбу та й пішов додому.

Як чоловік не спішив, щоб завидна додому дійти — не вдалось. Прийшлося знов заходити до баби ночувати. Зайшов він до баби в хату та й каже:

— Оце, бабо, я ще раз у вас переночую. Сам я ляжу коло припічка, а торба моя нехай висить отут на кілочку.

— Про мене,— каже баба,— нехай і там висить.

— Тільки ви вже, бабо, ції торби не займайте, не кажіть, що «два з торби».

— Та нащо мені це казати?

Полягали вони спати. Той чоловік заснув, а баба почула, що він спить, та встала тихесенько та мерщій до торби та й каже:

— Два з торби!

Не успіла вона це сказати, як вискочило два з торби та й почали тій бабі під боки давати. Як та баба не просила, щоб вони перестали її бити — не слухають. Баба вже й кричала б, то боїться, щоб

той чоловік не почув, а вони все її б'ють та вимагають, щоб вона повернула все те, що забрала в того чоловіка. І божиться баба, і хреститься, що не брала, а вони як припечуть, припечуть! Думає баба: «Ну що ж, признаюсь».

Пішла принесла їм шматок полотна, барило, корову привела, а вони все б'ють, все б'ють. То баба стогнала, а то давай вже кричати. Як стала кричати, то й збудила того чоловіка. Він як схватився, що таке? Аж дивиться: два з торби б'ють бабу. Глядь — коли тут і корова його стоїть, і барило, і шматок полотна — все, що Вітер йому давав.

Він тоді як крикне:

— Два в торбу!

Вскочили ті два в торбу. Взяв чоловік торбу на плечі, забрав те полотно, барило, корову, що Вітер йому дав, та й пішов додому.

Прийшов додому та й пішов сам сусідів скликати. Зійшлося сусідів повен двір. Тоді він і каже:

— Ану, барило, розсипся!

Як розсипалось те барило, як стала перед людьми багата усадьба. Дивуються сусіди та завидують. А далі чоловік і каже.

— Шматок, шматок, розкотися!

Як розкотився той шматок, так і понабиралися десь лавки з усяким добром. А як сказав:

— Корово, корово, розложися! — Так і утворились панські хорони.

У людей очі так і розбігаються. Як зашамоталися люди та давай тягти в кишені, хто що попав.

Бачить дід, що біда, та й каже:

— Два з торби!

Як вискочило два з торби, як пішли тих сусідів розганяти та набране одбирати. Били всіх сусідів, скільки хотіли, а цей чоловік стоїть та тільки сміється. Потім і каже:

— Два в торбу!

Вскочили ті два у торбу, а сусіди порозбігалися, хто куди попав.

— Ну,— каже,— жінко! Ходив Вітра позивати та й випозивав. Поживемо тепер і ми так, як хотіли!

І стали вони жить та поживать.